

To af den cubanske revolutions uomgængelige landvindinger - som anerkendes endog blandt dem, der ikke nærer nogen sympati for landets sociale og økonomiske system - er sikringen af god uddannelse og gode sundhedsmæssige forhold

; gratis og med lige adgang for alle. Det er dog uomgængeligt at de særlige økonomiske vanskeligheder i 1990'erne har medført store problemer med forsyningen af undervisnings-materialer i skolerne og medicin og hospitalsudstyr i hospitalerne.

Uddannelse

Der er ni års skolepligt i Cuba. Underskolen, escuela primaria, går fra 1. til 6. klasse, mens overbygningen, escuela secundaria, omfatter 7. til 9. klassetrin. Forud for skolen er der tilbud om børnehave og børnehaveklasse. Her har enlige mødre med arbejde uden for hjemmet fortrinsret, idet der endnu kun er pladser til ca. en tredjedel af alle børnene. Underskolen findes overalt i nærheden af, hvor folk bor - det gælder også i afsides bjergegne, hvor man ser skoler med et klasseværelse, én lærer og f.eks. 6 elever samlet i en gruppe fra 1. til 6. klasse. Når eleven skal i 7. klasse bliver der forskellige valgmuligheder. Hvis man bor i en by kan man blot fortsætte i samme skole eller en anden i nabolaget, eller man kan vælge at gå i en kostskole på landet. Her har man en del praktisk arbejde ved siden af den teoretiske undervisning. Det er oftest landbrugs- og gartneriarbejde, hvorved eleverne bidrager til skoens forsyning med mad. Elever, der vælger at blive gående på en skole i byen, er som regel ude for at lave landbrugsarbejde 42 dage om året. Det praktiske arbejde som en del af undervisningen er nemlig et pædagogisk princip i Cuba. Respekt for håndens og åndens arbejde samt kendskab og venskab mellem børn fra by og land. Børn fra mere afsides lokaliteter må bevæge sig bort fra hjemmet, når de skal i 7. klasse. Også på gymnasieniveau, preuniversitario, er der muligheder for at vælge mellem et gymnasium i byen eller et gymnasium på en skole på landet. I alt har Cuba ca. 750 skoler på landet med ca. 300.000 elever. Alle provinser har skoler, der ved siden af den almindelige undervisning lægger særlig vægt på kunstnerisk uddannelse og ligeledes skoler, hvor det er sport, der er i fokus. Cuba har 43 højere uddannelsesinstitutioner

inden for alle grene og dertil fire universiteter i Havana, Santa Clara, Camagüey og Santiago de Cuba. Disse universiteter har underafdelinger i alle landets provinshovedstæder. Der har siden revolutionens sejr været en tendens til at man enten blev faglært/ufaglært arbejder eller - hvis man havde lyst og talent for de teoretiske studier, så læste man på universitetet. For mange familier har det været et vidunderligt bevis på det nye samfunds kvalitet, at en ufaglært sort bygningsarbejder kunne se sine børn uddanne sig til læge og ingeniør. Imidlertid medførte det at samfundet manglede folk med mellemlange uddannelser. Derfor er der nu begrænsninger i adgangen til de lange uddannelser. Over 3 millioner børn, unge og voksne er fuldtidsstuderende og dertil flere hundrede tusinde voksne, som frivilligt deltager i aftenskoleundervisning.

Sundhedssystemet

Det cubanske sundhedssystem har 4 niveauer: Familielægen, som nu dækker næsten hele Cuba. En læge og en sygeplejerske bor i et lokalområde i by eller på land og har ansvaret for den primære sundhedsmæssige og medicinske indsats og det forebyggende arbejde. Lægen skal opbygge et kendskab til sine ca. 150 familier for at kunne hjælpe med ethvert sundhedsmæssigt problem i sit opsøgende arbejde. Polyklinikken, der er et lille hospital, som dækker en landsby, en bydel eller et kvarter. Her er fortrinsvis ambulant behandling, men dog mulighed for kortvarige indlæggelser. Her er også en afdeling for tandbehandling. Det er poliklinikken, der har ansvaret for at tilse børn i børnehaver, skoler og arbejderne på mindre virksomheder og arbejde sammen med bedriftssundhedstjenesten på større virksomheder. Provinshospitalerne, er oftest specialiserede i et børnehospital, et almindeligt somatisk hospital og et psykiatrisk hospital. Disse hospitaler er at sammenligne med amtshospitalerne i Danmark. Behandlingen er fuldt så kvalificeret, men de fysiske rammer vidner om at Cuba er et noget fattigere land end Danmark. De nationale og specialiserede hospitaler er der en lang række af. Specielt kan man nævne hospitalerne Hermanos Ameijeiras og Frank Pais. De ligger begge i Havanna. Frank Pais hospitalet er specialiseret i knogleoperationer, -transplantationer, proteser og lignende, mens Hermanos Ameijeiras er det nationale center for en lang række specialiserede ydelser som hjerte-, lunge-, lever- og nyretransplantationer, cancerbehandling m.m. Begge hospitaler tilbyder deres ydelser til udlændinge under programmet med Sundhedsturisme. Sundhedsvæsenets udbredelse oplever man som turist ofte derved at der i hotellet er en bemanded sundhedspost. Spædbørnsdødeligheden (som er en international anerkendt indikator på et lands sundhedsmæssige niveau) er i Cuba nu under 10 pr. 1000 levendefødte. I Danmark er tallet 7-8, i Latinamerika svinger det mellem 20 og 60. Middellevetiden er 75 år for kvinder og 74 år for mænd. I Danmark er den ca. 1 år kortere for begge køn. Der er en universitetsuddannet læge pr. 250 indbyggere i Cuba. Det er det højeste antal læger i noget land i verden. Cuba har flere læger og andre sundhedsarbejdere ude i den 3. verden end FN's Verdenssundhedsorganisation (WHO) har. De sygdoms- og sundhedsmæssige forhold i landet anskueliggøres også af, at man som turist ikke behøver nogen vaccinationer før man rejser til Cuba.

Boligforhold

Der er ingen hjemløse i Cuba. Gennem de seneste 35 år er der bygget mange hundrede tusinde nye boliger i hele landet og boligforholdene er blevet væsentligt forbedrede. Der er rindende vand og elektricitet samt ordnede kloakforhold i over 90% af de cubanske hjem. Men generelt har de cubanske familier for lidt plads. Det er ganske almindeligt at en familie med tre generationer må nøjes med en lejlighed eller et lille hus på 2 eller 3 værelser. Derfor er det

stadig en højt prioriteret opgave at bygge flere boliger og nu også at reparere den ældre boligmasse, som er forfaldet noget i den årrække, hvor nybyggeri af boliger og institutioner har været højst prioriteret. Boligudgiften er lille, 10-15 % af lønindtægten, og når en bolig er betalt bliver den familiens ejendom, der kan byttes eller sælges. 90% af befolkningen ejer deres bolig.

Pension og lønforhold

Når en mand fylder 60 og en kvinde 56 år opnår man ret til pension. Pensionen er på minimum 80 pesos om måneden. Det skal sammenlignes med at mindstelønnen er på 130 pesos om måneden og at en normalindtægt er på 250 pesos. For 250 pesos kan man betale husleje, strøm, tøj og de fødevarer, som man får over rationeringsbogen, en fødevaremængde, der sikrer at familien får de nødvendige kalorier og proteiner, men som her i 1990'erne ikke bringer meget kød, smør eller ost på bordet. For at skaffe kød, smør, ost og ekstra fødevarer i det hele taget, må man gå på de nye frie fødevaremarkeder og betale dyrt.

Traditionelt har der ikke været arbejdsløshed i Cuba. En af grundene har været, at man har forstået at sætte samfundsnyttigt arbejde igang, så der har været nok at rive i til alle. En anden grund har været, at man har set lidt stort på produktiviteten. I mange virksomheder har der - efter hvad cubanerne selv siger - ofte været ansat 15-25% flere arbejdere end nødvendigt. Med de nye økonomiske vanskeligheder og behovet for at gøre produktionen mere rentabel oplever Cuba arbejdsløshed. Alle tilbydes dog nyt arbejde, om ikke andre steder så i landbruget, hvor det er behov for mere arbejdskraft for at øge graden af selvforsyning med fødevarer. Dem der ikke umiddelbart anvises et nyt arbejde eller de der ikke i første omgang ønsker at sige ja til det nye arbejde får 60% af deres tidligere løn i arbejdsløshedsunderstøttelse.